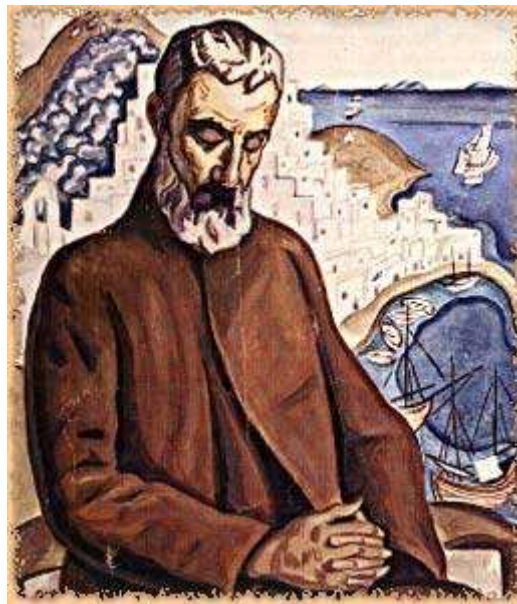

ΝΑΥΑΓΙΩΝ ΝΑΥΑΓΙΑ

Παπαδιαμάντης Αλέξανδρος

Πελώριον κύμα, λυσσωδέστερον των άλλων, εκορυφώθη ου μακράν της ακτής, μανιώδες παφλάζον, μετά ροίβδου φοβερού ρηγνύμενον κατά του βράχου, αφήσαν οπίσω τους ασθενεστέρους του συντρόφους, αναλαβόν δε αυτό τον αγώνα, ως νά έτρεφεν ατομικόν πάθος κατά του ελαφρού σκάφους, ελεινού φελλού, περιφέροντος εν εαυτώ, προς τη συμφυεί ελαφρότητι του ξύλου, και την τρικέφαλον ανθρωπίνην κουφότητα των ναυβατών. Σφοδρότατος Εύρος είχε αρχίσει να φυσά από της δείλης, συρίζων λυσσωδώς εις θαλάσσας και ηπείρους, συσφίγγων και περιελίσσων εγγύθεν τα κύματα, εμβάλλων δίνας και στροβιλισμούς εις το πέλαγος, πεδίον άπειρον ασπόνδου πολέμου, όπου δυσδιάκριτον ήτο τό τε όρμητήριο και η κατεύθυνσις του εχθρού. Ο ορίζων είχε συσκοτασθεί ήδη πριν δύσει ο ήλιος, και ουρανός μολύβδινος, στυγνός και αφεγγής, εκρέματο ύπερθεν αγρίως μαινομένου πελάγους, άφωνος επί βρέμοντος, ακίνητος επί συνταραπτομένου, ως θόλος σκοτεινού τζαμίου επί δαπέδου ορχουμένων δερβισών. Είτα κατήλθε κατά μικρόν η νυξ, συγγέουσα και συγκαλύπτουσα διά της αμέτρου μαυρίλας της την αταξίαν της πλάσεως, κρύπτουσα επάνω τούς αστέρας και κάτω τας ηπείρους και τας θάλασσας. Τρία άστρα ετρεμον άνω προς βορράν, πότε συγκρυπτόμενα, πότε επιφαινόμενα, έτοιμα να πέσωσιν εις το ατέρμον κράτος του Ποσειδώνος να ταφώσι, και άλλα δύο έφαινον προς μεσημβρίαν, ετοιμόσβεστα, ως λύχνοι πενιχράς καλύβης χωρικού εν ενιαυτώ αφορίας. Και τα

κύματα φρίσσοντα, ορχούμενα, λυσσώντα, εθραύοντο μετά παιδικής πεισμονής κατά του βράχου, ηττώμενα αλλά μη καταβαλλόμενα, υπερήφανα ως να είχαν την συνείδησιν του ισχυροτέρου και της τελικής νίκης την πρόγνωσιν. Και έν κύμα πελώριον, φουσκωμένον, εωσφορικόν, πλαταγίζον, ογκούμενον, ως να είχεν εισέλθει κι εκρύπτετο έσω αυτού το δαιμόνιον του μίσους, φαντάζον οιονεί υγρόν κήτος, προτείνον αφρούς αντί οδόντων λευκών, συνέλαβεν ως διά πελωρίας αρπάγης, από τήν πρύμνην και από την πρόραν, από την τρίπιν και από τας δύο πλευράς, το μικρόν σκάφος, και φέρον το έρριψεν επί του βράχου, όπου μετά φοβερού ροίβδου και πολυκτύπου πλαταγισμού ο ασθενής φλοιός κατασυνετρίβη, διά νά πέσει πάλιν εις τεμάχια εις τα πολλά μικρά κύματα., εις ά διελύθη εν ακαρεί το εν, το μέγα, τα οποία μετά φλοίσβου θωπευτικού εδέχθησαν την βοράν των.

Δεν ήτο όλως απόκρημνος η ακτή. Η παραλία τοιαύτη οίαν ηδύνατό τις κατά την ερεβώδη, την άναστρον και ασέληνον εκείνην νύκτα να την διακρίνει, θα ήτο γλυκεία και φιλομειδής υπό τας ακτίνας του φθινοπωρινού ηλίου, πριν πνεύσει ο Εύρος, ο εμφυσήσας την μανίαν του εις τα κύματα. Είς μόνος υψηλός βράχος υπήρχε, διατείνων εις την θάλασσαν τας ρίζας, όπου αμέσως εβαθύνετο το ύδωρ. Και διά τούτο εφάνη ότι το κύμα, ή ο κρυπτόμενος εν αυτό δαίμων, είχεν εκλέξει τον βράχον εκείνον, μεμονωμένον μεταξύ δύο αμμωδών αιγιαλών, επίτηδες, διά να συντρίψει κατά των νότων αυτού το ελαφρόν σκάφος. Όταν το πονηρόν πνεύμα μαστίζει, κατά θείαν παραχώρησιν, τους εναρέτους των ανδρών, καίτοι μαινόμενον και λυσσών, μετά φόβου και ακουσίου ευλαβείας εγχωρεί εις το έργον. Αλλ' όταν παραδοθώσιν εις την εξουσίαν τού Σατανά τινές των φίλων του, πολλάκις αυτοί εκείνοι δι' ών προ μικρού κατεβασάνιζε κι ετυράννει άλλους πάλιν φίλους του ή και εχθρούς του, μετ' αγρίας χαιρεκακίας εκτελεί το έργον του, το οποίον συνίσταται εις το να καταστρέφει και φονεύει τους ιδίους καλοθελητάς του. Οι επιβαίνοντες του μικρού τσερνικίου τρεις άνδρες δεν ήσαν βεβαίως ούτε άγιοι ούτε φύσει κακούργοι. Ήσαν αμαρτωλοί, υποπεσόντες κατά κόρον εις τα

συνήθη και κοινά παρά πάσι πταίσματα, ίσως και εις ολίγην λαθρεμπορίαν πλέον μικράς δόσεως ναυταπάτης.

Εν τούτοις ο διάβολος δεν είχε λάβει, φαίνεται, μείζονα παραχώρησιν, όπως βλάψει και εις τα σώματα τούς ανθρώπους. Ο εις των τριών, άμα τη προσαράξει, είχε κτυπήσει τον αγκώνα και την πλευράν την δεξιάν εις τον βράχον, μεθ' ο αισθανθείς μέγαν πόνον εβυθίσθη εις την θάλασσαν, αλλά συνελθών ταχέως, ανέθορε κολυμβών εις το κύμα, όπερ εφαινετο έκπληκτον εκ της καταστροφής την οποίαν επροξένησε, και καταπραΰνθέν, εφλοίσβιζεν ημερώτερον περί τα συντρίμματα, ως θηρίον λείχον τα αίματα του ίδιου σπαράγματός του. Οι δύο άλλοι, οίτινες δεν είχαν πνιγεί, άλλ' επέπλεον με μακρούς βραχίονας επί του κύματος, τον ήρπασαν και φέροντες τον απεβίβασαν επί της άμμου, ήτις ελεύκαζεν εις το σκότος, ού μακράν του απαίσιου βράχου.

Απ' αυτής της θινός της θαλάσσης αρχόμενον, επί πλατείας λωρίδος γης, εξετείνετο πυκνότατον δασύλλιον πιτύων, επιστέφον την αγκάλην εκείνην της ερήμου παραλίας. Ένθεν και ένθεν δύο μαύραι ακταί χθαμαλαί διεκρίνοντο, κολοβαί εις το σκότος της νυκτός, χάνουσαι και το μικρόν των ύψος. Κατέμπροσθεν ο μέγας πόντος ηπλούτο, όστις εφαινετο δια μιας κατευνασθείς και επανερχόμενος μεθ' υποκόφου βοής εις γαλήνην, κι ενέπνεε το αίσθημα εκείνο της μελαγχολικής αυτοπαρηγορίας, το οποίον κάμνει τα ανήσυχα γύναια των παραθαλασσίων κωμών, ενώ μίαν ώραν πριν έτρεχον νύκτα κομίζουσαι, δέσμας κηρίων, ζώνουσαι επτάκις τους ναΐσκους δια τεσσαρακοντοργυίου ταινίας κηρού, και σημαίνουσαι αυτοβούλως τους κώδωνας, διά να εξυπνίσωσι τον ενωρίς κατακλιθέντα εφημέριον όπως ψάλει παράκλησιν, αναφωνούσαι άμα: «Παναγιά μ', στο πέλαγο! Παναγιά μ', στο πέλαγο!», μίαν ώραν ύστερον, όταν πραΰνθει, λέγω, ο άνεμος

και κοπάσει η τρικυμία, τας κάμνει να υποψιθυρίζωσι παραμυθούμεναι αλλήλας ελληνοπλαστικώς και χριστιανοειδωλολατρικώς: «Ὅποιος πνίγηκε, μετάνιωσε!» Οι τρεις άνδρες απεναρκώθησαν επί της άμμου αναβάντες έως εκεί όπου δεν έφθανε το εφορμών και υποχωρούν κύμα να βρέχει τους πόδας των, διάβροχοι, ριγούντες και τρέμοντες, αισθανόμενοι μεγάλην νύσταν. Ο γεροντότερος των τριών, ο ιδιοκτήτης και κυβερνήτης του συντριβέντος πλοίου, ωμίλει περί αναζητήσεως καλύβης τινός χωρικού όπως εύρωσι πυρ και στέγην κι επαρηγόρει τον υιόν του λέγων, «ας είναι υγεία, και θα κάμουν άλλο τσερνίκι μεγαλύτερο». Αλλ' ο υιός του δεν εφάινετο λυπούμενος τόσο δια το τσερνίκι, όσον δι' ένα ωραίον φλόκον εκ λευκού πανίου, καινουργή, τον οποίον ου προ πολλών ημερών με τας ιδίας του χείρας είχε ράψει, κι εφάινετο διατεθειμένος να βουτήσσει οπίσω πάλιν εις την θάλασσαν, με την ελπίδα να ανεύρει τον φλόκον. Επίσης ανεστέναζε και δια την μικράν φελούκαν, την οποίαν είχε χρωματίσει προ ημερών ο ίδιος λίαν κομψώς κι επιμελώς, μαύρην και λευκήν, ο δε σκληρός αιφνιδίως πνεύσας άνεμος τους την είχε αρπάσει, πριν προφθάσωσι να την αναβιβάσωσιν επί του πλοίου, καθ' ην στιγμήν τους «εξούριασεν» από την Κυρα-Παναγιά. Διότι είχαν προσορμισθει παρά τινα αλίμενον παραλίαν ερημονήσου, διά να φορτώσουν τυριά, αλλ' η σοροκάδα με μισόν φορτίον τούς παρέσυρεν έξαφνα, κόψασα την άλυσιν της αγκύρας, αφαρπάσασα και την μικράν βαρκούλαν. Ο δε τρίτος, όστις ήτο ο πραγματευτής, αυτός εκείνος όστις είχε κτυπήσει βραχίονα και πλευράν κατά του βράχου, δεν ησθάνετο τόσο πόνον εκ της πληγής του, αλλ' έκλαιεν ενθουμούμενος την μίαν και ημίσειαν δωδεκάδα των δερματοτυρίων, τα οποία είχε φορτωμένα επί του πλοίου, και τους εξώρκιζε προτρέπων αυτούς να μείνωσιν ως το πρωί, όπως ίδωσιν αν δεν ήτο τρόπος ν' ανακαλύψωσιν εις τον πυθμένα της θαλάσσης τινά εκ των δεκαοκτώ δερματίων, τα οποία τού εκόστιζαν πλέον των δισχιλίων δραχμών, ως έλεγεν. Αλλ' ο νεαρός ναύτης τον επετίμα λέγων ότι δεν ήτο εις τα καλά του να επιμένει, μετά τόσην καταστροφήν (αφού το τσερνίκι, το κάτω-κάτω, ήξιζε κάτι περισσότερο από τα δερματοτύρια, κι έπειτα,

αν δεν του έδιδαν χείρα βοηθείας οι δύο των, δύσκολα θα εγλύτωνε την ζωήν του ανάμεσα εις τα συντρίμματα του πλοίου και εις τον βράχον), ότι έπρεπε να ζητήσωσι τα τυριά εις το βάθος της θαλάσσης, τα οποία, αλμυρά ήδη από πριν, θα κατήντησαν να μην εμβαίνουν εις στόμα μετά το θαλασσοπότισμα.

Ούτως ο νεώτερος παρήτησε την ιδέαν του ν' αναζήτησει τον φλόκον, ο δε γέρον επανέλαβεν εντονώτερον ότι ήτο καιρός να κοιτάξωσιν αν θα εύρωσι κάπου άνθρωπίνην ψυχήν νά τους βοηθήσει, ή τουλάχιστον μέρος «ν' απαγγιάσουν». Ηγέρθησαν, οι δύο οδηγούντες, ο τρίτος αναγκαστικώς ακολουθών, και μετά κοπιώδη έρευναν, αφού εβεβαιώθησαν ότι αι δύο ακταί ήσαν δύσβατοι και κρημνώδεις, εύρον, εις το όριον της άμμου, ρίζας τινάς δένδρων πατημένας, οιονεί φλέβας της γης εξεχούσας, κατά την αρχήν του δάσους, όπου έφαινετο μικρά αλωή, και ήρχιζε να χαράσσεται μονοπάτι. Ο νεώτερος, πρώτος βαδίζων, εισήλθεν εις το μονοπάτι αυτό, επιστρεφόμενος κατά πλευρόν και τείνων την χείρα εις τον γέροντα, όστις εκράτει εκ του αριστερού βραχίονος τον σύντροφόν του, και, μόλις διακρίνοντες τα αντικείμενα, πότε προσκόπτοντες επί ξηρών στελεχών ή λίθων, επροχώρησαν επ' ολίγα λεπτά της ώρας εντός του δάσους. Εβάδιζον με την ασθενή ελπίδα ότι θα υπήρχε σιμά κάπου, αν όχι καλύβη χωρικού, τουλάχιστον μανδρίον ποιμένος, και ότι θα εύρισκον ψυχήν συμπονούσαν εις την δυστυχίαν των. Από καιρού εις καιρόν ο νεώτερος έκραζε με την τραχείαν φωνήν του, ήτις ήτο ικανή ν' άπομακρύνει αντί να προσεγγίσει οιανδήποτε βοήθειαν: «Ε! δεν είναι άνθρωποι εδώ;» Ήσαν δε οικτροί, εκρύωναν, έπασχον φρικωδώς, με τα στραγγισμένα αλλά μη στεγνωμένα ενδύματα των, και το στενόν, άοριστον, ζοφερόν εκ του διπλού σκότους της νυκτός και του δάσους μονοπάτι δεν ήτο δρόμος πρόσφορος όπως προσπαθήσωσι διά της ταχυπορίας να θερμανθώσι και ζωογονηθώσιν.

Αφού εβάδισαν επ' ολίγα λεπτά, διασχίζοντας κατά πλάτος το σύνδενδρον μέρος, έφθασαν όχι μακράν της εσχατιάς του δασυλλίου, όπου τα δένδρα ήρχιζον κατά μικρόν ν' αραιώνωνται. Εκεί τότε είδον ασθενές φως, τρέμον επί της κλιτύος του λόφου, καταντικρύ των, προς το βορειο-δυτικόν. Ο γέρων είπε «Δόξα σοι ο Θεός!», ο έμπορος ενθυμήθη τα δερματοτύρια κι εστέναξε, και ο νέος εμάσα τάς λέξεις του και κατέπινε τους γογγυσμούς του, ενθυμούμενος τον λευκόν εκείνον φλόκον τον εκ καινουργούς αμερικανικού πανίου, τον οποίον είχε ράψει ο ίδιος με τας χείρας του προ πέντε ημερών.

Το φώς, σημειούν καλύβην χωρικού εκεί κατοικούντος, εφάινετο όχι πολύ απέχον, ως ήμισυ μίλιον. Ανάγκη ήτο να βαδίσωσιν, όπως φθάσωσι ναυαγοί εις τον επί της ξηράς εκείνον ασθενή φάρον. Βαθύ ήτο το σκότος. Κατενώπιόν των εξηπλούτο μεγάλη ομαλή πεδιάς, ήτις εφάινετο μαύρη, μονότονος, άδενδρος, εις το σκότος. Θα την ενόμιζε τις ως αμμώδη έκτασιν δεκαπλασίαν τής άμμου εκείνης ην είχαν εγκαταλίπει προ ημισείας ώρας, παρά τον αιγιαλόν, αν δεν ήτο αμαυρά, αλαμπής και άστιλπνος. Εφάινετο μάλλον ως μαυρισμένη εκ προσφάτου εμπρησμού πεδιάς, πεδιάς αμμώδης, όπου εκάησαν τά χόρτα κι εμαύρισεν η κόνις, χωρίς να μείνει στάκτη εκ καέντων δένδρων, ή ότι ραγδαίος υετός είχε μαυρίσει την τέφραν και είχεν αφομοιώσει το χώμα με τα ίχνη του εμπρησμού.

Ο γέρων, όστις, αν και δεν ήθελε να το ομολογήσει, επόνει περισσότερον διά το τσερνίκι του ή όσον ο έμπορος δια τα τυριά του, ίσως κι έπασχεν εκ παλαιών ρευματισμών τούς πόδας, είχε βαρύνει εις τον δρόμον κι έπρόσκοπτε συχνά κατά των εμποδίων της οδού. Τούτου ένεκα ο υιός του ηναγκάσθη ν' αφήσει την πρώτην τάξιν εις το βάδισμα, ελθών δεύτερος, και κρατών εκ του αριστερού βραχίονος προπορευόμενον τον πατέρα του, διά να οδηγεί και υποστηρίζει το βήμα αυτού, διά δε της ευωνύμου κρατών την δεξιάν τού ακολουθούντος εμπόρου. Ο γέρων, καθώς εβάδιζε πρώτος, αδυνατών να

διακρίνει τα αντικείμενα, προέβη, πριν προλάβει και ο υιός του να εξετάσει και αναγνωρίσει το έδαφος, κι επάτησεν επί της μαυρισμένης εκτάσεως, πριν ακριβώσσει καλώς τι πράγμα ήτο. Παρέσυρε και τον νέον, αναγκασθέντα να προβεί δύο βήματα όπως τον συγκρατήσει, ούτος δε συμπαρέσυρε και τον πραγματευτήν εις το επισφαλές βήμα. Τριπλούν μπλούμ ! ηκούσθη έξαφνα. Είχαν πατήσει και οι τρεις εις το ύδωρ. Εφαινετο την εσπέραν εκείνην ότι το υγρόν στοιχείον τούς είλκυε, τους εκυνήγει κατά πόδα, τους διεξεδίκει ως ιδικούς του. Έπεσαν και οι τρεις έως το γόνυ εις την ιλύν, έως τον βουβώνα εις το ύδωρ. Ο γέρων κατηνέχθη πρηνής, ο νέος εγονάτισε πλησίον του, προσπαθών να τον κρατήσει εκ της οσφύος, ο έμπορος έπεσε κατά πλευράν.

Ήτο λίμνη εκτεινομένη πλατεία εκείθεν του δάσους, της οποίας την ύπαρξιν ηγνόουν οι ναυαγοί. Είχεν ικανόν μέγεθος, και εις τον βούρκον της έβοσκον όχι ολίγοι εγγέλυες κι έφώλευον λοξοπατούντα καβούρια. Αμέτρητον δε ήτο το πλήθος των αχιβάδων, των οποίων τα κελύφη, κενά και απόζοντα κατά το πλείστον, απετέλουν τήδε κακείσε το ανώτερον του πυθμένος στρώμα, υποκάτωθεν του οποίου αβολιδοσκοπήτον υπέκειτο το βάθος της ιλύος, εφ' ής εκόλλησαν πεσόντες οι τρεις ναυαγοί, ο πρώτος επίστομα κύπτων εις τον πυθμένα, ο δεύτερος γονατιστός επί του τενάγους, ο τρίτος πλαγίως εις το πλευρόν.

— Άλλο πέσιμο αυτό πάλι· εψιθύρισεν ο γέρων, αφού ο υιός του, μασών τας βλασφημίας και αράς του, τον ανήγειρε μετά πολλού κόπου εις τους πόδας του.

— Αυτή τη φορά εχτύπησα μαλακά τουλάχιστον, είπεν ο πραγματευτής, αινιττόμενος το επί του βράχου κτύπημά του, τον εκ του οποίου πόνον τον είχε κάμει να λησμονήσει έως τώρα η ενθύμησις των δερματοτυρίων του.

— «Ο βρεμένος τη βροχή δεν τη φοβάται». Μη χειρότερα, δόξα σοι ο Θεός! επανέλαβε μετ' εγκαρτερήσεως ο γέρων ναυτικός.

Την ιδίαν στιγμήν, ενώ μετά κόπου εξεκόλλων από την
ιλύν κι έστράγγιζαν τα ενδύματα των, ξηρός κρότος σκανδάλης
υψούμενης ηκούσθη εκεί πλησίον.

Ο νέος εστράφη και διακρίνει αριστερόθεν αμυδρώς
όπισθεν των δένδρων, διαγραφομένην χθαμαλήν καλύβην, την
οποίαν δεν είχαν παρατηρήσει τέως, ούτε ήτο δυνατόν να την
παρατηρήσωσι, διότι εκ του μονοπατιού, δι' ού είχαν έλθει,
όπισθεν πυκνής συστάδος κρυπτομένη, δεν ήτο ορατή.

Η καλύβη έκειτο παρ' αυτήν την όχθην της λίμνης,
βρεχομένη σχεδόν υπό του ύδατος. Έμπροσθεν της καλύβης, ο
νέος διέκρινε την στιγμήν εκείνην σκιάν τινα διαγραφομένην,
αμαυράν, κύπτουσαν προς το ύδωρ.

Ο νεαρός ναύτης δεν επέστευσεν ότι ήτο φάντασμα ουδέ
καν βόσκημα. Εκ της υπόπτου δε ησυχίας, την οποίαν ετήρει η
σκιά μετά τον ακουσθέντα μικρόν κρότον, εφάινετο ότι δεν ήτο
αγρίμιον.

Ο νέος ενόησεν αμέσως κ' έσπευσε να φωνάξει:

— Μην τραβάς! είμαστε φίλοι!

Η σκιά έκαμε κίνημα, ως να απέσυρε κάτι, και είτα
τραχεία φωνή ηκούσθη:

— Ποιοι είστε; τι θέλετε;

— Πέσαμε όξου, απήνητησεν ο υιός του κυβερνήτου.
Είμαστε θαλασσοπνιγμένοι.

Μετ' ολίγας στιγμάς η φωνή ειπεν:

— Από δω ελάτε.

Ο άνθρωπος ήναψε φανάριον, κι έδειξε τον δρόμον εις
τους τρεις ναυαγούς.

— Κι εγώ θάρρεψα πως θέλετε να μου κλέψετε τα χέλια, είπε.

— Πέσαμε μες στο νερό, γιατί δε βλέπαμε, είπεν ο νέος ναυτικός. Δεν καταλάβαμε πώς ήτανε λίμνη.

Υποκάτω εις τρία αδελφωμένα δένδρα ήτο η επί πασσάλων θεμελιωμένη και με φυλλάδας πλατάνων εστεγασμένη καλύβη του χωρικού, όστις ήτο ο βοηθός και αντιπρόσωπος του εκμισθωτού της λίμνης. Ο κύριος έλειπε, τους είπεν. Είχεν αναχωρήσει αποβραδύς, αφού ήναψε το κανδήλι του οικίσκου, αντικρύ, όπου έλαμπεν ο φεγγίτης, και δεν του είχεν αφήσει το κλειδίον. Ωστε, δυστυχώς, δεν ηδύνατο να τους περιποιηθεί εις την οικίαν τού αφεντικού.

Ο επιστάτης ήτο νέος χωρικός λίαν βραχύσωμος, πρώην βοσκός, κομπορρήμων και φλύαρος. Δεν είχεν αρκετά ενδύματα όπως δανείσει εις τους τρεις ανθρώπους, αλλ' έδωκεν εις τον ένα φανέλαν, εις τον άλλον υποκάμισον και εις τον τρίτον μίαν κάπαν. Εις το προαύλιον της καλύβης του, επί του σαρωμένου και στιλπνού εδάφους, ήναψε φωτιάν και οι τρεις άνθρωποι καθίσαντες τριγύρω προσπάθουν να στεγνώσουν τα βρεγμένα ρούχα των.

Εν τω μεταξύ διηγήθησαν εις τον χωρικόν πώς είχαν ναυαγήσει. Εκείνος ήκουσε την διήγησιν πλειοτέρας παρατηρήσεις εκφέρων ή όσσην ακρόασιν έδιδεν.

Όταν τέλος ήκουσε πώς, μετά τον διά του δάσους τυφλόν και σκοτεινόν δρόμον των, έπεσαν εις το ύδωρ της λίμνης, έμφοβος ανέκραξεν:

— Επέσατε μέσα στη λίμνη ; Θαμάζουμαι πώς δε σας εκατάπιε το μάτι τής λίμνης !

Οι τρεις άνδρες με όλην την δεινοπάθειαν και συμφοράν, την οποίαν είχαν υποστεί, εύρον ακόμη την δύναμιν να εκπλαγώσι, κι εστάθησαν κοιτάζοντες τον αγρότην με απλήστου περιεργείας έκφρασιν.

— Το μάτι της λίμνης! ανέκραξεν ο πραματευτής.

— Το μάτι της λίμνης, βέβαια, επανέλαβεν ο αγρότης· είναι μες στη λίμνη βαθιά... κι άμα πέσει κανείς μέσα, ή άνθρωπος είναι η πράμα, δεν έχει να γλυτώσει. . . Το μάτι της λίμνης τον τραβά, τον ρουφάει, και το μάτι της λίμνης βγαίνει τα - ίσα στον αφαλό της θάλασσας. Πολλές φορές οι παλαιοί, οι παππούδες μας, είδανε με τα μάτια τους που ένα πράμα, που το ερρούφηξε το μάτι της λίμνης, έξαφνα βρισκότανε στη θάλασσα, μέσα βαθιά, ανάμεσα στα δυο νησιά πέρα. Είδατε τα δυο νησιά πού είν' εκεί αντίκρυ, ως τρία μίλια ανοιχτά στο πέλαγο;. . . Εκεί ανάμεσα είναι ο αφαλός της θάλασσας. Εμένα του παραπαπού μου, του σχωρεμένου, του είχε πέσει μια φορά ένα κατσίκι, εκεί πού πήγε ν' αρμυρίσει κι επνίγηκε μες στη λίμνη. . . Εζήτησε να βρει το ψοφίμι, μη φάνε τα ψάρια και θεριέψουν, και δεν το ηύρε, ούτε στον αφρό ούτε στον πάτο. Την άλλη μέρα το ηύραν ψαράδες ανάμεσα στα δυο νησιά, εκεί πέρα. . . Το είχε ρουφήξει το μάτι της λίμνης, και το είχε ξεράσει, πέρα κει, ο αφαλός της θάλασσας... Τ' αλλουνού παραπαπού μου πάλι, του παπού της μάννας μου, του είχε φύγει μια μέρα η μαγκούρα του, κει που πήγε να νιφτεί, και καθώς ήτον ξερή κι ελαφριά, την επήρε το κύμα και δεν ημπόρεσε να την φτάσει, γιατί, ως που να βγάλει τα τσαρουχάκια του να πατήσει μες στο νερό, η μαγκούρα επήγε μακριά, κι ο παραπαπούς μου, Θεός σχωρέσ' τον, θα βουλιούσε να πάει παραμέσα στο βούρκο. Εγώ να ήμουν θα έπεφτα κολύμπι να πάω να πιάσω τη μαγκούρα, γιατί δε μου βγαίνει κανένας στο κολύμπι. Εκείνου του καιρού οι ανθρώποι, οι πρωτινοί, δεν ήξεραν, γλέπεις, κολύμπι, τους έπιανε φόβος να εμβούν στη θάλασσα. Και να μου έμελλε ή μοίρα μου να πάθω το τι πάθατε, θα εγλύτωνα με το κολύμπι, όχι σαν ελόγου σας που πέσατε όξου.

— Μα κι εμείς γλυτώσαμε με το κολύμπι, είπε γελών ο νεώτερος των ναυαγών.

— Ναι, γλυτώσατε, δε λέω, επανέλαβεν απτόητος ο χωρικός, μα να ήμουν εγώ... με το κολύμπι... θα γλύτωνα και το καΐκι. . . Ας είναι, τι σας έλεγα ; Α! ναι για τον παραπαπού μου που έχασε τη μαγκούρα του. Την Κυριακή, σαν επήγε στο χωριό να ψωνίσει, βλέπει ένα γέρο βαρκάρη κι εκρατούσε μια μαγκούρα. Ο παραπαπούς μου την είχε σημαδεμένη και την εγνώρισε. Ήτον η δική του. Τον ερωτά πού την ηύρε. Ο βαρκάρης τού αποκρίνεται πώς την ηύρε ανάμεσα στα δυο νησιά. Τότε ο παπούς μου δεν του είπε τίποτε, μα εκατάλαβε πώς την είχε ρουφήξει το μάτι της λίμνης, και την είχε ξεράσει, ο αφαλός της θάλασσας... Ο νουνός του παπού μου πάλι, ο γέρο-Κωνσταντής ο Κούμαρης, ηύρε μια μέρα ένα στραβόξυλο παλιό, μαύρο, θαλασσοποτισμένο, με τες τρύπες των καρφιών γεμάτες σκουριά, που το είχε βγάλει η λίμνη στα ρηγά, βουλιαμένο όσο που το σκέπαζε το κύμα. Που θελά - βρεθεί το στραβόξυλο στη λίμνη μέσα; Καΐκι, σαν καληώρα το δικό σας, για να πέσει όξου, θα 'πεφτε στη θάλασσα, όχι στη λίμνη. Κατά πώς φαίνεται, το είχε ρουφήξει ο αφαλός τής θάλασσας και το είχε στείλει στο μάτι της λίμνης, και το μάτι τής λίμνης το ξέρασε. . . Αλήθεια, επέφεραν ο χωρικός, αισθανθείς την ανάγκη να πάρει τον ανασασμόν του, που κοντά επέσατε όξου, τουλόγου σας ;

Ο γέρον απήντησε δεικνύων διά της χειρός :

— Στον κάβο, εδώ κάτω.

Ο αγρότης εστάθη, ως να εξήτει λόγους διά να πεισθεί αυτός πείθων και τούς άλλους· είτα επανέλαβε με αμυδράν αστραπήν επιθυμίας εις το όμμα:

—Και είχατε τίποτε φόρτωμα μες στο καΐκι ;

Ο έμπορος, του οποίου την πληγήν ήνοιγεν η ερώτησις, έσπευσε μετά βαθέος στεναγμού να απαντήσει:

— Δεκαοχτώ τουλούμια τυρί είχα φορτωμένα εγώ, κι εβούλιαξαν.

— Δεκαοχτώ τουλούμια τυρί! επανέλαβε με τόνον βασίμου υποψίας ο ποιμήν, σίγουρα θα τα κατάπιε ο αφαλός της θάλασσας.

— Δεν ημπορεί το ελάχιστο να τα ξεράσει πίσω το μάτι της λίμνης; ηρώτησεν ακουσίως μειδιών, ερμηνεύων την ελπίδα του εμπόρου ο νεώτερος των ναυαγών.

— Δε γίνεται, είπεν ο χωρικός· τόσα κομμάτια δεν μπορεί να στείλει ο αφαλός της θάλασσας στο μάτι της λίμνης· να ήτον να τα κατάπινε από ένα ένα το μάτι, μπορούσε να τα βγάλει πίσω ό αφαλός.

Οπραματευτής εφάινετο επιθυμών να ερωτήση τι και διστάζων. Τέλος αποφασίσας, εστράφη προς τον χωρικόν και τον ηρώτησε.

— Και ξέρεις τουλόγου σου εις ποιο μέρος της λίμνης βρίσκεται αυτό το μάτι ;

— Πώς δεν το ξέρω! απήντησεν εν πεποιθήσει ό αγρότης· το ξέρω βέβαια· μα δεν είναι να ζυγώσει άνθρωπος εκεί κοντά· θα τον ρουφήξει χωρίς άλλο το μάτι· κι από μακριά ακόμα, ημπορεί να τον τραβήξει, αν δε φυλαχτεί. Εμείς το ξέρουμε, κι όταν ψάχνουμε για χέλια μες στο βούρκο, φυλαγόμαστε, και δε σιμώνουμε καθόλου σ' εκείνο το μέρος.

Οπραματευτής εταπείνωσεν άπελπισ την κεφαλήν.

Ο νεαρός ναυτικός έκαμε την παρατήρησιν ότι το μέρος όπου είχαν ναυαγήσει απείχε μίλια από «τα δυο νησιά», όπου ο επιστάτης έλεγεν ότι ευρίσκετο «ο αφαλός της θάλασσας». Ο χωρικός απήντησε:

— Ναι, είναι μακριά. . . δεν έχει να κάμει. . . ο αφαλός της θάλασσας τραβάει κι από μακριά τα πράματα άμα πέσει όξου κανένα καΐκι φορτωμένο . . .

Την επαύριον, όταν ωδήγησε τους τρεις ναυαγούς εις την πολίχνην, ο επιστάτης της λίμνης, αφού έπτε τρεις μαστίχας, διηγείτο εις έν καπηλείον εις επήκοον πολλών:

— Τι θάμασμα που έγινε πίσω, στην Καναπίτσα ! . . . Δεκαοχτώ τουλουμοτύρια, το φόρτωμα ενός καϊκιού πού έπεσε ψες όξου, τα ερρούφηξεν ο αφαλός της θάλασσας, και τα ξέρασε πίσω το μάτι της λίμνης. . . Θα φάμε χέλια παχιά φέτος, παιδιά. . . Από βδομάδα, σαν αφήσει τ' αφεντικό, θ' αρχίσω να τα ψαρεύω. . . Έπεσαν στα τυριά, φάγανε κι ά-δέ φάγανε. . . του διαόλου τα χέλια, βρε ! Ως και τα δερμάτια τα μισοφάγανε .... τα κάμανε τρύπες - τρύπες, κόσκινο... Ούτε ένα τουλούμι δε μπόρεσα να γλυτώσω. . . Δεκαοχτώ τουλούμια τυρί!

— Δεκαοχτώ τουλούμια! επανέλαβε μετά θαυμασμού εις των ακροατών.

— Δεκαοχτώ τουλούμια, σωστά! Τα ξέρασε το μάτι της λίμνης... Τα ξεφαντώσανε τα χέλια και τα κεφαλόπουλα !

Ο κάπηλος, ως να ήτο συνεννοημένος μαζί του, εξήγαγε ποντικοφαγώμενον τεμάχιον τυροδερματίου, και το επέδειξεν εις πίστωσιν προς τους παρεστώτας.

— Να! όποιος δεν πιστεύει, είπε· μονάχα αυτό το κομμάτι από ένα τουλούμι μπόρεσε να γλυτώσει!

— Αλήθεια, επεβεβαίωσε, λαβών το τεμάχιον του ασκού εις την χείρα, ο επιστάτης της λίμνης· με το μαχαίρι χρειάστηκε να κόψω το κεφάλι ενός χελιού, δια να το γλυτώσω απ' τα δόντια του· να ακόμη οι δοντιές του !

Κι επεδείκνυε τα ίχνη των οδόντων των ποντικών.

— Ωστε, καλά είναι να κάμουμε τώρα ένα δρόμο ως εκεί, ή για τυρί ή για χέλι; ηπέιλησεν εις των παρεστώτων.

— Ά βάρδα μπένε ! θα χάσετε τον κόπο σας. Είναι σήμερα τ' αφεντικό εκεί.. . είπεν ο επιστάτης.

— Και τ' αφεντικό δε χωρατεύει, υπεστήριξεν ο κάπηλος. . . Δεν το 'χει για τίποτε να σας τουφεκίσει με σκάγια, και να πει υστέρα πως σας πήρε γι' αγριόπαπιες, κι έκαμε γιαγνίς.

Ευδία ήτο η φθινοπωρινή ημέρα.

Από της πρωίας οπραματευτής έτρεχε να εύρει πορθμέα, όστις να είναι και ολίγον βουτηχτής, δια να τον συμφωνήσει ν' αναλάβει την προς ανεύρεσιν των δερματοτυρίων έρευναν. Αλλ' ο πρώτος, προς τον οποίον απηυθύνθη, του εζήτει τα μισά δερματοτύρια διά τον κόπον του, ο δεύτερος του εζήτησε μετρητά τριακοσίας δραχμάς, και ο τρίτος του εζήτηει εκ των δεκαοκτώ δερματοτυρίων τα επτά, και ακολούθως κατέβη έως τα πέντε. Τέλος εσυμφώνησε μ' ένα τέταρτον πορθμέα διά τρία δερματοτύρια.

Άλλ' όταν εξεκίνησεν ούτος να υπάγει, ήτο ήδη δειλινόν.

Την πρωίαν ο πρώτος πορθμεύς, προς τον όποιον είχεν αποταθεί, ο μπαρμπα - Γιάννης ο Ξυνιώτης, αφού δεν εσυμφώνησε με τονπραματευτήν, απεφάσισε ν' ανασύρει τα δερματοτύρια διά λογαριασμόν ιδικόν του. Όθεν, λαβών τον γάντζον του, έπλευσεν εις την Καναπίτσαν και ψάχνων σιγά-σιγά ανεύρε και ηλίευσεν εκ των δεκαοκτώ τα δεκατρία δερματοτύρια.

Ο μπαρμπα-Γιάννης ευχαριστημένος ότι δεν έχασε την ημέρα του ητοιμάζετο ν' απομακρυνθεί δι' άλλης οδού να

μεταφέρει ασφαλώς οίκαδε τα δεκατρία δερματοτύρια. Αλλά την ιδίαν στιγμήν φθάνει με την βάρκαν του ο μπάρμπ' Αποστόλης ο Χρυσοχέρης, και του ζητεί μερίδιον από την λείαν. Ο μπαρμπα - Γιάννης ηναγκάσθη να του δώσει από τα δεκατρία δερματοτύρια τα τέσσαρα.

Πριν απομακρυνθεί ο μπάρμπ' Αποστόλης, φθάνει ο γερο - Μανώλης ο Άπαντος, και ζητεί και ούτος το μερίδιόν του. Ο μπαρμπα-Γιάννης ηναγκάσθη να δώσει εις αυτόν από τα εννέα δερματοτύρια τα τέσσαρα.

Μόλις απήλθεν ούτος, και παρουσιάζεται ο μαστρο-Κωνσταντής ο Καλαφάτης, δανεισθείς ξένην βάρκαν, διά να έλθει και ούτος να ζητήσει το μερίδιον του. Ο μπαρμπα-Γιάννης ο Ξυνιώτης συγκατένευε να του δώσει εκ των πέντε, όπου του έμειναν, τα δύο, δια να κρατήσει και αυτός τρία τουλάχιστον διά τον κόπον του. Αλλ' ο μαστρο-Κωνσταντής δεν εταιριάζετο, φωνάζων και λέγων ότι αδικεί, ότι εις τους άλλους έδωκε ανά τέσσαρα, και ότι θα υπάγει να τον καταγγείλει. Ο μπαρμπα-Γιάννης εβιάσθη να του δώσει τα τέσσαρα, κρατήσας αυτός έν διά τον εαυτόν του.

Όταν περί οψίαν δειλὴν έφθασε τέλος με την βάρκαν του ο Δημήτρης ο Φτελιός, ο πορθμεύς τον οποίον είχε συμφωνήσει οπραματευτής, οι τέσσαρες λεμβούχοι είχαν γίνει προ πολλού άφαντοι. Ο Δημήτρης ο Φτελιός, με τον γάντζον, με την πράγκαν και με το καμάκι, αφού επί πολλήν ώραν ανεσκάλευσε τον πυθμένα της θαλάσσης, κατώρθωσε και ανεύρε τρία εκ των βυθισθέντων δερματοτυρίων, όσα ακριβώς του εχρειάζοντο διά την συμφωνηθείσαν αμοιβήν του. Τα λοιπά, τα είχε παρασύρει ίσως η θάλασσα, και δεν ευρέθησαν.

Και τούτο ευλόγως συνέτεινε να πιστευθεί παρά πολλοίς η φήμη, την οποίαν είχε διαδώσει από πρωίας ο επιστάτης της λίμνης — ότι τα δεκαοκτώ δερματοτύρια τα είχε καταπιεί ο αφαλός της θαλάσσης, ότι τα είχε ξεράσει το μάτι της λίμνης, και ότι οι εγγέλεις τα κατέφαγαν,